

УДК 069:061.23(=161.2:438)

DOI <https://doi.org/10.15407/nz2022.01.050>

МУЗЕЙ ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА» В СЯНОЦІ: ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ

Олена КОЗАКЕВИЧ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8742-4337>

кандидатка мистецтвознавства,

наукова співробітниця,

Інститут народознавства НАН України,

відділ народного мистецтва,

проспект Свободи, 15, 79000, Львів, Україна,

e-mail: kozakevych.olena@gmail.com

Проаналізовані особливості створення музею «Лемківщина» в Сяноці на поч. 1930-х років. Окреслено передумови заснування інституції на тлі соціокультурних чинників та ключові напрямки її функціонування у контексті діяльності українського музейництва.

Актуальність наукової розвідки зумовлена необхідністю дослідження музею Товариства «Лемківщина» як одного з активних осередків збереження лемківської та української мистецької спадщини, зокрема у міжвоєнний період.

Новизна публікації — введення у науковий обіг архівних матеріалів, які передають тогочасну атмосферу громадсько-культурного життя, що нуртувало довкола заснування музею та сподвижницької праці його ідейних натхненників.

Мета статті — розглянути шляхи та соціокультурне тло формування музею «Лемківщина».

Об'єкт дослідження — причинки до створення та діяльності музею «Лемківщина», *предмет* — розвиток українських музеїв у 1930-ті рр. та збереження культурної спадщини.

Джерельна база — літературні, архівні документи, звіти, періодика, фотоматеріали з фондів музейних і науково-дослідних інституцій України та Польщі.

Методологічною основою статті є принцип історизму.

Ключові слова: Музей Товариства «Лемківщина», Лев Гец, музейництво, колекції, лемківське мистецтво, народне мистецтво, українська культурна спадщина.

Olena KOZAKEVYCH

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8742-4337>

Candidate of Arts (Ph. D), Researcher,

Ethnology Institute of NAS of Ukraine,

Folk Art Department,

15, Svobody Avenue, 79000, Lviv, Ukraine,

e-mail: kozakevych.olena@gmail.com

MUSEUM OF THE SOCIETY OF «LEMKIVSHCHYNA» IN SANOK: PREREQUISITES FOR ESTABLISHMENT

In the article, establishment distinctions of «Lemkivshchyna» Museum in Sanok at the beginning of the 1930s were analyzed on the basis of archival materials. Prerequisites for the establishment of the institution on socio-cultural factors background and key areas of its functioning in the context of Ukrainian museology were outlined. Special attention is given to the museums, the main purpose of which were to preserve the items of Ukrainian art and Ukrainian culture. From this point of view, the 1920s and 1930s are fascinating, when regional museums began their activities, focusing their collection work mainly on the areas in which they were coming from. This gave the opportunity to explore the area, to establish contact with the clergy, intellectuals and residents, and, accordingly, to acquire works of art. The «Lemkivshchyna» Museum in Sanok was the same one. In 1939, there were 14 this type of Ukrainian museums in the territory of the Second Polish-Lithuanian Commonwealth. The history of the museum inextricably linked with Lev Getz. He became the inspiration, one of the founders and the only permanent director — from the establishment of the institution to its liquidation.

The relevance of scientific research is due to the need to study the activities of the Society «Lemkivshchyna» Museum as one of the active centers for the preservation of Lemko's artistic heritage in the interwar period.

The novelty of the publication consists of the introduction into scientific circulation of archival materials, in which were recorded the prerequisites for the establishment of the institution; were conveyed the atmosphere of public and cultural life of that time, which revolved around the founding of the museum and the accompanying work of its ideological inspirers.

The article purpose is to consider the ways of development and sociocultural background of the «Lemkivshchyna» Museum formation.

The object of the research is the reasons for the founding and functioning of the «Lemkivshchyna» Museum. *The subject* is the development of Ukrainian museums in the 1930s in the context of museum work in the 1920s and 1930s and the preservation of cultural heritage.

Source base of the research is literary, archival documents, reports, periodicals, photographs from the funds of museums and research institutions of Ukraine and Poland. The prerequisites for the establishment of the «Lemkivshchyna» Museum outlined in the article are only a separate scientific investigation into the study of this issue.

Keywords: the Society «Lemkivshchyna» Museum, Lev Getz, museology, collections, Lemko's art, folk art, sacred art, Ukrainian cultural heritage.

Вступ. У другій половині XIX — першій третині XX ст. новостворені музеї стали провідними освітньо-культурними та науковими інституціями Галичини часів Габсбурзької монархії, а згодом — Другої Речі Посполитої. Наприклад, у Кракові — Промислово-технічний музей (1868), Національний музей (1879), Етнографічний музей (1911); у Львові — Промисловий музей (1873), музей Наукового Товариства ім. Шевченка (1895), Національний музей (1905) та інші. На особливу увагу заслуговують ті музеї, основна мета яких була зберегти пам'ятки саме українського мистецтва, української культури. З цього огляду надзвичайно цікаві 1920—1930-ті рр., коли розпочали свою діяльність регіональні [обласні] музеї, зосередивши збиральницьку працю головню на тих теренах, з якими позиціонувалися. Це мало певний сенс, оскільки уможлиблювало доволі ретельно досліджувати місцевості, налагоджувати контакт з представниками духовництва, інтелігенцією та мешканцями, і, відповідно, у такий спосіб набувати твори мистецтва. У 1939 р. таких українських музеїв на теренах Другої Речі Посполитої налічувалося чотирнадцять. Утім, подальша доля цих інституцій, зрештою, як і їхніх сподвижників, склалася неоднозначно, а подекуди навіть трагічно. В часи німецької окупації окремі з них продовжували функціонувати, як-от «Стривігор» у Перемишлі чи, власне, «Лемківщина» в Сяноці. Однак після 1944 р. вони припинили своє існування, а музеї Польщі стали правонаступниками колекцій, які збереглися.

Актуальність статті полягає у вивченні діяльності музеїв кінця XIX — першої третини XX ст. як основних осередків збереження творів народного [декоративного] мистецтва поза межами сучасних адміністративних територій України, у контексті яких досліджується музей Товариства «Лемківщина».

Мета наукової розвідки — охарактеризувати передумови створення цієї інституції в Сяноці у період Другої Речі Посполитої. Зокрема ввести в науковий обіг вибрані нові архівні відомості (листування, записи в інвентарних книгах, характеристика колекцій, виставкові практики та ін.), які доповнять наукові пошуки попередніх дослідників.

Новизна публікації — введення у науковий обіг архівних матеріалів, які стосуються передумов заснування музею «Лемківщина», а саме — документи та кореспонденція.

Джерельна база для написання статті — архівні документи, звіти, періодика, фотоматеріали з фондів науково-дослідних інституцій України та Польщі.

Стан проблеми дослідження. Тематика музею товариства «Лемківщина» вже частково висвітлена у низці публікацій українських науковців, головню у контексті життя та творчості Лева Геца, а також діяльності українських музеїв кінця XIX — 30-х рр. XX століття. Отже, виокремимо авторів¹ кількох праць, які розглядають окреслене питання: О. Сидор (1995 [1]); 2012 [2]), А. Козицький (1999) [3], А. Надопта (2012 [4], 2013 [5]), І. Микитюк (2017) [6], І. Гах (2016 [7], 2021 [8]) та інші. З архівних матеріалів автори використали, зокрема, справи з фондів Центрального Державного Історичного архіву України у Львові (ЦДІАУЛ) та Державного архіву Львівської області (ДАЛО), польський архів Інституту Національної Пам'яті (*Instytut Pamięci Narodowej; IPN*), на що вказують бібліографічні описи.

Важливою джерельною базою для вивчення окресленої тематики стали рецензії, відгуки, огляди, які були невід'ємною складовою друкованих видань 1930—1940-х років. На шпальтах газет і часописів «Діло», «Назустріч», «Жіноча Доля», «Нова Хата», «Новий час», «Наш Лемко», «Краківські вісті» та ін. публікували відомості про перебіг створення музею в Сяноці, про цінні збірки старовини, участь у з'їздах музеїв і мистецьких виставках, підкреслювалося значимість музею у суспільно-культурному житті Сяноччини, Лемківщини та української культури загалом. Ґрунтовну інформацію задокументовано у звітах музеїв та товариств, з якими музей «Лемківщина» співпрацював.

Методологічною основою статті є принцип історизму.

Основна частина. Створення музею «Лемківщина» в Сяноці пов'язано з низкою політичних, історичних та соціокультурних чинників міжвоєнного періоду. Історія музею нерозривно поєднана і з іменем Лева Геца, який став натхненником, одним із засновників та єдиним незмінним його директором — від заснування інституції і до її ліквідації [6; 7; 8]. Власне захоплення мистецтвом, фаховий підхід до розуміння проблеми, акуратність та виваженість абсолютно відповідали вибору митця — збирати твори

¹ Розглядаємо лише публікації другої половини XX — початку XXI ст.

лемківської культури й організувати відповідний музей, що згодом став його «укоханою дитиною».

Отож, потреба музею лемківської культури та ідея його створення в Сяноці викристалізовувалася упродовж кількох років головню з ініціативи Лева Геца, а також катехита о. Степана Венгриновича. Однак навіть за підтримки таких самих ентузіастів і поціновувачів мистецтва все ж існували певні труднощі та перепони офіційного документування відповідної інституції. Тож цей підготовчий процес тривав якийсь час. Утім, за сприяння низки українських організацій та персоналій врешті-решт мети було досягнуто. Отже, про передумови заснування музею Товариства «Лемківщина».

Як вже зазначалося, Лев Гец цікавився лемківським мистецтвом і за можливості збирав відповідні твори. Проте така аматорська діяльність його не влаштовувала. Щораз чіткіше визрівала думка, що потрібно організувати відповідний осередок, який би згуртував поціновувачів лемківської культури. Позитивним прикладом цього стали музеї, які вже успішно функціонували на поприщі збереження пам'яток української культури (у Львові та в Самборі).

Активна підтримка у створенні музею в Сяноці належала Товариству «Бойківщина» у Самборі (засн. 1927 р.). На нашу думку, надзвичайно цінною є кореспонденція, з якої дізнаємося не тільки про перебіг заснування Товариства «Лемківщина», а й про стан справ в інших музейних інституціях. Власне з листа др. Гуркевича (Самбір) до др. Блавацького (Сянок) [Листування др. Гуркевича з адвокатом др. Василем Блавацьким від 20.12.1929 р.] дізнаємося, що у 1929 р. під час «вакацій» на Бойківщину Лев Гец та катехит о. Степан Венгринович завітали у музей «Бойківщина» в Самборі для ознайомлення з його діяльністю та мистецькою збіркою. За тих відвідин та спілкування з гостями зі Сянока др. Гуркевич говорив про необхідність створення музею саме лемківської культури, запропонував створити аналогічне товариство для Лемків, «...на се вони (Л. Гец та о. С. Венгринович. — О.К.) радо згодилися» [9, с. 11—12]². З листа також відомо, що проф. Іван Филипчак, який дещо раніше відвідав Сянок, позитивно оцінив цю ідею і вважав, що така акція мала б зосередитися власне довкола особи адвоката В. Бла-

вацького. Було запропоновано надіслати до Сянока примірник статуту Товариства «Бойківщина» — як зразок, який рекомендували переписати п'ять разів зважаючи на якісь зміни чи уточнення, та переслати на затвердження до Воєводства [9, с. 6—9].

Однак др. Гуркевич наголошував, що «...головна річ не в статуті лише в роботі і в людях, які її будуть виконувати» [9, с. 10]. Не радив приймати багато осіб до товариства заради уникнення непорозуміння, «...щоби в товаристві не було отанцини тепер по війні у нас так поширеної і щоби члени супроти себе були як найбільше виробумілі» [9, с. 10]. Для підписання статуту потрібно було б хоча б 12 засновників. Рішення про затвердження статуту тривало близько чотирьох тижнів. Якщо після чотирьох тижнів від Воєводства не виникало б жодних застережень і заборони, тоді потрібно скликати перші Загальні збори. У листі зазначалося, що на ці збори Товариство «Бойківщина» відрядило б двох своїх представників. Рекомендовано також не використовувати у назві означення «лемківський музей», бо вистачало назви «Товариство Лемківщина», або якась подібна, та й взагалі слова «музей» не уживати, «...щоби не здавалося, що присвоюємо собі претензії назв давних і великих музеїв» [9, с. 10]. У листі вкотре було наголошено на необхідності музею на Лемківщині, яка «...є ще більша чим на Бойківщині, а то з огляду положення сеї землі на заході» [9, с. 10]. Зокрема представник Товариства «Бойківщина» розмірковував щодо потреби ще одного музею на Бойківщині — з огляду на її великі обшари, — який планують відкрити в Стрию. Наприкінці листа др. Гуркевич висловлює сподівання, що до Великодніх свят в Сяноці вже буде створено відповідне товариство та музей.

У наступному листі (12.02.1930) від Івана Филипчака зі Самбора до о. Степана Венгриновича зі Сянока представник Товариства «Бойківщина» цікавиться, «на якій дорозі знаходиться справа Вашого товариства музеального «Лемківщина»?» [9, с. 5]. І чи скористалися з надісланого статуту та чи подали його до Воєводства? Радив, допоки документи розглядатимуть у Воєводстві, розпочати збирати старовину з Лемківщини і ввозити до Сянока. Цікавиться І. Филипчак, чи в Сяноці вже мають якісь «призбирані експонати». Адже збірка музею Товариства «Бойківщина» на той час налічувала понад 3000 експонатів, про що зазначено в листі, «...і

² Цитати подаємо відповідно до оригіналів документів, дотримуючись стилістики та правопису.

силу старих актів і документів і задумали видати друком річник «Бойківщина» з науковими статтями» [9, с. 6—9]. Відповідно подає інформацію про твори мистецтва, які бачив під час «вакацій». «В Тираві Сільній, у о. Сікори, я під час вакації бачив дуже красні старинні царські врата і кілька образів на полотні. Все це гарно заховано в дзвіниці в найбільшій порядку. Варто би ці річи забрати до Музея, і переховати бодай на стінах адв. Блавацького в канцелярії, щоби тим способом змушувати інших до жертвування всякої старовини, бо поляки роблять нам шалену конкуренцію, вихоплюють де що старинного побачать в церквах. (один інженер поляк в Перемишлі ..., має вже повних три комнати набиті нашими річами і каже, що це все їхня культура!!!. Треба братися до роботи, бо время луте» [9, с. 6].

З наступного листа Товариства «Бойківщина» (7.02.1931)³ дізнаємося, що зразки статутів для «Лемківщини» було надіслано на ім'я д-ра В. Блавацького. Описувалося, скільки примірників і в який спосіб вислати до Воєводства для затвердження. Зокрема було запропоновано передати до Сянока дублікати окремих виробів, «коли нас запросите на відкриття товариства музеального «Лемківщина» [9, с. 9].

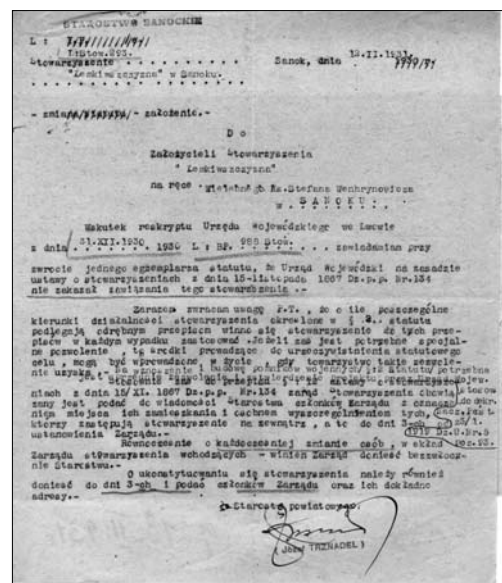
Після такого дорадчого листування і цінних порад зі Сянока до Воєводства у Львові надіслали статuti (шість примірників) згідно зі зразками та вимогами. Статут підписали 12 засновників Товариства: о. Степан Венгринович, др. Василь Блавацький, Олена Романівна, о. Омелян Константинович, Лев Гец, о. Іван Філян, Софія Венгринович, Зоя Коковська, др. Франц Коковський, Меланія Флюнт, Іван Флюнт, Олена Ванчицька [10, с. 8].

Невдовзі зі Львова (лист надійшов катехиту о. С. Венгриновичу 13.02.1931 р.) отримано відповідь, що 31.12.1930 р. (на основі уставу про товариства від 15 листопада 1867 р. ... № 134) уряд Воєводства не відмовив у створенні Товариства, тобто дав дозвіл [10, с. 8]. Утім, наголошувалося, що діяльність Товариства повинна відповідати прописаним положенням у статуті, а всі зміни щодо Правління чи членів Правління (щодо яких потребували детальної інформації) — упродовж трьох днів подавати до Староства в Сяноці [9, с. 2—3].

³ Цей лист підписаний др. Гуркевичем та І. Филипчаком.

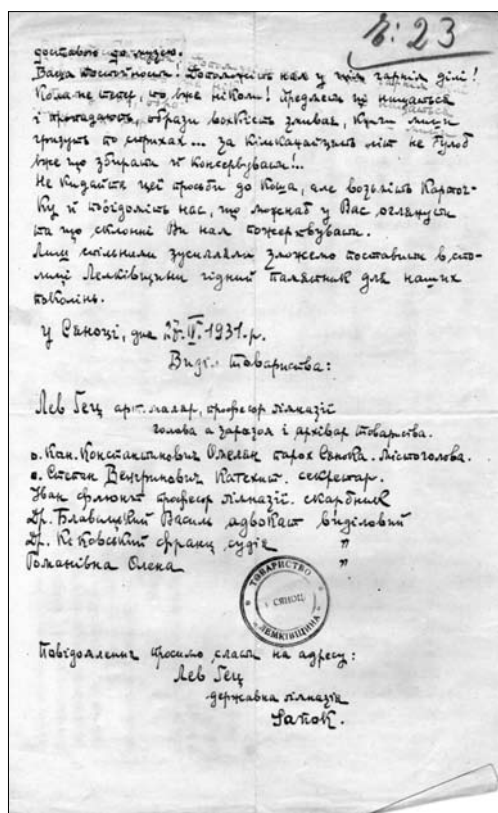

Іл. 1. Лист-документ сяноцького Старости від 28.01.1931 р. до засновників Товариства «Лемківщина» про підтвердження погодження Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові щодо правонаступництва в разі ліквідації Товариства «Лемківщина» [9, с. 3]

Іл. 2. Лист-документ сяноцького Старости від 12.02.1931 р. до засновників Товариства «Лемківщина» про позитивне рішення Воєводства щодо заснування Товариства «Лемківщина» [9, с. 10]

Для затвердження статуту вимагалось виконати кілька умов. До прикладу, у разі ліквідації Товариства «Лемківщина» майновим правонаступником стало б Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові, для чого потрібно було отримати від них відповідну погоджувальну декларацію [9, с. 2—3]. Документ від 28.01.1931 р. (лист від Старости в Сяноці) засвідчує, що 3.01.1931 р. НТШ у Львові погодилося стати правонаступником, а отже, Товариство «Лемківщи-

Іл. 3. Виділ Товариства «Лемківщина» [9, с. 14]

на» отримало дозвіл на діяльність, яку офіційно можна було провадити одразу ж після Перших Загальних зборів Товариства. На основі цих документів у короткий термін скликано Перші Загальні збори (іл. 1; 2).

Отож, 27 лютого 1931 р. у домівці читальні «Прогресу» в Сяноці відбулися Засновуючі збори Товариства «Лемківщина», на яких затвердили статут, а також музейне Товариство «Лемківщина» [9, с. 33], що і було основною метою. Головою Товариства одноставно обрано Лева Геца — артиста-малювача та професора місцевої гімназії, а також виділових заступників, членів контрольної комісії. Заступник — катехит о. Омелян Константинович, парох Сянока; секретар — катехит о. Степан Венгринович; скарбник — Іван Флюнт, професор гімназії; виділові — Василь Блавацький, адвокат; Франц Коковський, суддя; Олена Романівна. Катехит о. Степан Венгринович відзначив велику допомогу адвоката др. В. Гуркевича та професора Івана Филипчика зі Самбора, які заохочували до створення Товариства, надавали інформацію та вказівки [10, с. 6—8] (іл. 3).

З цієї нагоди від Товариства «Бойківщина» надійшли вітання — з побажаннями плідної праці на цій ниві: «Маємо надію що оба братні Товариства бу-

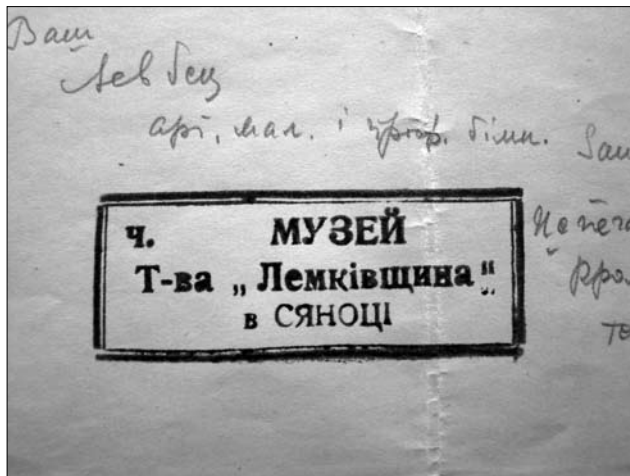
дуть стояти не лише в дружних взаєминах а значіння Тов. «Лемківщина» для нас тим дорожче, що нас заслонює від західних сусідів». Попереду — велика праця, бо «...збереглося багато більше хочаби історичних документів про побут і життя Лемківського племені, а коли Ви зможете почати їх зібрати і обробити — буде це мало велике культуральне знесіння не лишень для Вас, для нашої «Бойківщини» — але і для цілого українського народу» [9, с. 17]. Очевидно, лемківський народний одяг був не таким вже й чисельним в музейних збірках, оскільки рекомендують звернути увагу на «останки народної ноші на Лемківщині (чуги і проче) бо нині у Львові в жоднім музею не стрінете» [10, с. 17].

З листів музейного Товариства «Лемківщина» стає відомо, на збиранні яких експонатів вони хочуть зосередитися, якою бачать діяльність музею у майбутньому. «З горячим бажанням щоб цінні предмети старовини, музейної вартості, які для грядущих поколінь сталиб виразником розвою й культури нашої Лемківщини, не пропадали по наших дзвінницях і стрихах, рішили ми на взір Тов. «Бойківщина» в Самборі заснувати в столиці Лемківщини в Сяноці Товариство «Лемківщина». Завданням і найпершою ціллю Товариства є створити в Сяноці музей, для якогось з часом перейшлиб усі вартістеві предмети нашої старовини, які мають музейну вартість.

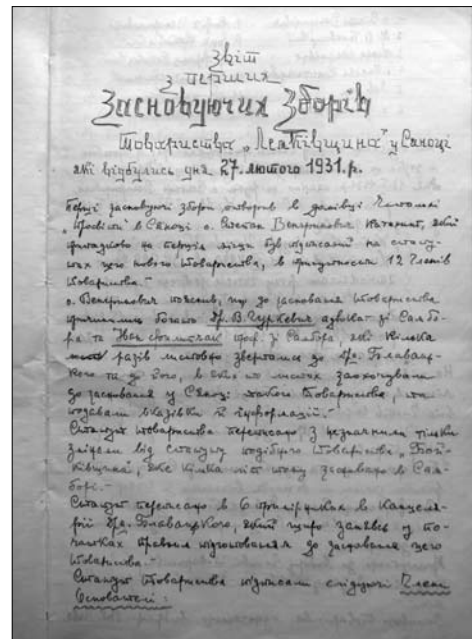
За дозволом Високого Воевідства та під опікою Науков. Товариства ім. Шевченка у Львові, це Товариство у Сяноці вже засноване та відчинено Музей Товариства. Музей відчинено в одній з найбільших кімнат приходства в Сяноці, закуплено потрібні шафи та приступлено до збирання експонатів.

Збираємо старі гроші (чужі й українські), старі образи й різьби, старі книги-рукописи документи-листи, старі акти, предмети викопані в землі, світлини з околиць Лемківщини та з війни, ордери-медалі-відзнаки, ношу Лемків — вишивки та писанки, поштові значки-печатки, стару [...] і Т. П.

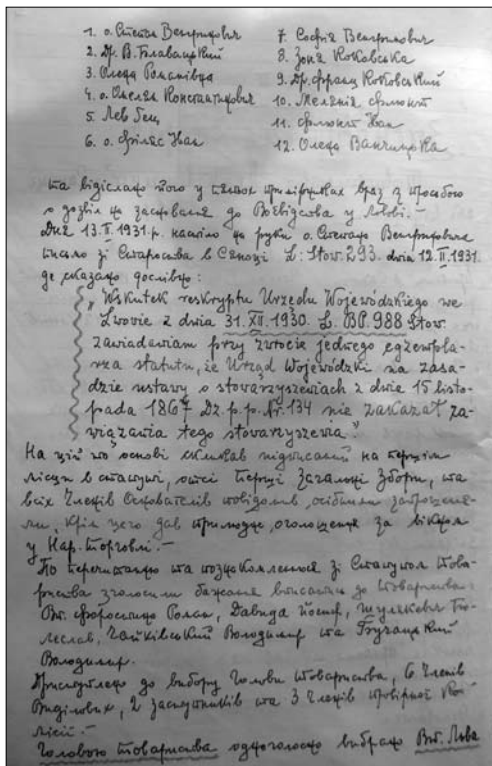
Тому, що не кожної хати нашої широкої Лемківщини зможуть наші збирачі загостити, просимо цю дорогою [...] о надіслання нам експонатів, які знаходяться у Ваших руках, а які після Вашої думки мають музейну вартість. Колиж би вислання їх було получене з трудами чи кошта-

Іл. 4. Печатка Музею Товариства «Лемківщина» в Сяноці [9, с. 12]

Іл. 5. Протоколи Перших Загальних зборів Товариства «Лемківщина» в Сяноці від 27 лютого 1931 р. [10, с. 12]

Іл. 6. Протоколи Перших Загальних зборів Товариства «Лемківщина» в Сяноці від 27 лютого 1931 р. [10]

Іл. 7. Книга протоколів Товариства «Лемківщина» за 1931 рік. Archiwum Muzeum Historycznego w Sanoku (Archiwum MHS) [10, с. 3]

ми то просимо бодай повідомити нас, які експонати у Вас знаходяться а ми знайдемо можливість відвідати Вашу хату, оглянути їх, та займемось їх доставкою до музею.

Коли не тепер, то вже ніколи! Предмети ці нищать і пропадають, образи вогкість змиває, ... миши гризуть по стрихах. За кільканадцять літ не було б вже чого збирати й консервувати!.. [...] Лиш спільними зусиллями зможемо поставити в

столиці Лемківщини гідний пам'ятник для наших поколінь» (27.04.1931 р.) [9, с. 18] (іл. 4—8).

Висновки. Отже, Музей Товариства «Лемківщина» в Сяноці є непересічним явищем в історії українського музейництва 1930-х років. Окреслені в статті передумови створення — це лише окрема наукова розвідка у вивченні цієї проблематики. Особливо цінними та інформативними вважаємо архівні матеріали, які введені в науковий обіг. Власне епістолярна спад-

Іл. 8. Засновники музею Товариства «Лемківщина». Сидять зліва направо: Болеслав Шулакевич, Лев Гец др. Франц Коковський, о. Омелян Константинович; Стоять зліва направо: о. Степан Венгринович, Володимир Чайковський, Василь Блавацький, Іван Флюнт. Фото виконано у жовтні 1935 р. у фотоательє «Яніна», Сянок. Архів Історичного музею в Сяноці; інв. № MHS/F2980 [11, s. 383]

щина та документація щодо музею «Лемківщина» надзвичайно важлива з огляду на те, що в ній передано дух того часу, людські стосунки, а певною мірою й емоції, особливості громадсько-культурного життя, яке нуртувало довкола діяльності Музею та його сподвижників. Ці взаємини яскраво проілюстровані словом, стилістикою та письмом, позначені характерною риторикою, що занурює читача у вир подій, а, певною мірою, робить «співтворцем» «Лемківщини».

Активна діяльність Товариства, а головню його музейна праця, привернула увагу широкого кола спільноти не тільки Сяноччини, а й зацікавила інституції з Варшави, Берліна, Кракова та ін. Упродовж десятирічної сподвижницької праці було зібрано надзвичайно вартісну мистецьку колекцію, організовано низку виставкових та популяризаторських заходів, про що писатимемо у наступних публікаціях.

1. Сидор О. Про музей «Лемківщина» в Сяноці (скорочений варіант). *Ватра*. 2012. № 1 (76). Рік XI. С. 4—7.
2. Сидор О. Музей «Лемківщина» в Сяноці. *Пам'ятки України*. Київ, 1995. № 3. С. 2—18.
3. Козицький А. Українські краєзнавчі музеї Галичини в міжвоєнний період. *Вісник Львівського університету*. Серія історична. Львів, 1999. Вип. 34. С. 467—477.
4. Надопта А. Роль громадських, наукових організацій та церкви у формуванні та становленні українського етнографічного музейництва Галичини кінця XIX —

30-х рр. XX ст. *Народознавчі зошити*. Львів, 2012. № 4 (106). С. 758—774.

5. Надопта А. Кілька штрихів до діяльності товариства та музею «Лемківщина» у Сяноці. *Лемківський календар на 2013 рік*. 2012. С. 69—75.
6. Микитюк І. Мистецький шлях Лева Геца. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Львів, 2017. Вип. 31. С. 174—181.
7. Гак І. Олівець і уголь жили в його руках. URL: <http://zbruc.eu/node/47215>. Дата звернення: 12.03.2019.
8. Гак І. Лев Гец і його «Лемківщина»: 1925—1939 рр. URL: <https://zbruc.eu/node/103129>. Дата звернення: 4.07.2021.
9. *Archiwum Muzeum Historycznego w Sanoku (Archiwum MHS)*. Akta Muzeum «Łemkiwszczyzna» w Sanoku z lat 1931—1939, Музей «Лемківщина» у Сяноці. Секретар. № 372.
10. *Archiwum Muzeum Historycznego w Sanoku (Archiwum MHS)*. Список документів. № 323.
11. Romaniak A. *Sanok — fotografie archiwalne. Samorząd, oświata, organizacje, instytucje*. Sanok, 2018.

REFERENCES

- Sidor, O. (2012). About the Lemkivshchyna Museum in Sanok (abbreviated version). *Bonfire*, 1 (76), 4—7. Gorlci [in Ukrainian].
- Sidor, O. (1995). Lemkivshchyna Museum in Sanok. *Sights of Ukraine*, 3, 2—18. Kyiv [in Ukrainian].
- Kozytsky, A. (1999). Ukrainian local folklore museums of Galicia in the interwar period. *Bulletin of Lviv University* (Issue 34, pp. 467—477). Lviv [in Ukrainian].
- Nadopta, A. (2012). The role of public, scientific organizations and the church in the formation of the Ukrainian ethnographic museum of Galicia in the late XIX — 30's of XX century. *The Ethnology Notebooks*, 4 (106), 758—774. Lviv [in Ukrainian].
- Nadopta, A. (2013). A few touches to the activities of the society and the museum «Lemkivshchyna» in Sanok. *Lemko calendar for 2013* (Pp. 69—75) [in Ukrainian].
- Mykytyuk, I. (2017). Leo Goetz's artistic path. *Bulletin of the Lviv National Academy of Arts* (Issue 31, pp. 174—181). Lviv [in Ukrainian].
- Gakh, I. (2016). Pencil and coal lived in his hands. URL: <http://zbruc.eu/node/47215> [in Ukrainian].
- Gakh, I. (2021). Lev Getz and his «Lemkivshchyna»: 1925—1939. Retrieved from: <https://zbruc.eu/node/103129> [in Ukrainian].
- Archives of the Historical Museum in Sanok (Archives of the MHS)*. Files of the «Lemkivshchyna» Museum in Sanok from 1931—1939, 372 [in Ukrainian and Polish].
- Archives of the Historical Museum in Sanok (Archives of the MHS)*. List of documents, 323 [in Ukrainian and Polish].
- Romaniak A. (2018). Sanok — archival photographs. Local government, education, organizations, institutions. Sanok [in Polish].